

การควบคุมและป้องกันโรคติดต่อในแรงงานต่างชาติ

นพ.ประชา ภูมิพาณิชย์*

การควบคุมจดทะเบียนแรงงานต่างชาติที่ลักลอบเข้ามาทำงานและการควบคุมป้องกันโรคติดต่อแก่แรงงานดังกล่าว ยังเป็นเรื่องใหม่ที่ยังขาดการวางแผนจัดระบบและเตรียมความพร้อม การฝึกอบรม การประสานงานและการประชาสัมพันธ์ โดยเฉพาะหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องด้านตรวจคนเข้าเมือง แรงงาน เช่น โรงพยาบาลรัฐและเอกชน เจ้าหน้าที่สาธารณสุขระดับจังหวัดและอำเภอ ตำรวจ ฝ่ายปกครอง ฯลฯ ที่จะต้องประสานงานด้านการตรวจสุขภาพ รักษาโรคติดต่อตามเฝ้าระวังโรค ควบคุมป้องกันโรคติดต่อไปอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง การจดทะเบียนและตรวจสุขภาพได้เพียง 1/3 จึงเป็นเสมือนภูเขาน้ำแข็งที่ลอยเหนือน้ำที่ทุกฝ่ายจะต้องเร่งรัดปรับระบบและการดำเนินงาน เพื่อป้องกันปัญหาการแพร่ติดต่อโรคใหม่ๆ เข้ามา และโรคที่เคยกวาดล้างหมดไปแล้วให้ระบาดขึ้นใหม่ รวมทั้งปัญหาแรงงาน ความมั่นคงปลอดภัย สุขภาพอนามัย ฯลฯ ที่จะตามมาอีกมาก--บรรณาธิการ

ความนำ

สืบเนื่องจากมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 25 มิถุนายน 2539, วันที่ 2 กรกฎาคม 2539, วันที่ 16 กรกฎาคม 2539 และวันที่ 6 สิงหาคม 2539 ให้จัดระเบียบควบคุมแรงงานต่างชาติผิดกฎหมายที่ลักลอบทำงานและอยู่ในประเทศให้เข้าระบบ เพื่อทางราชการจะสามารถดูแลให้เป็นไปตามกฎหมาย อีกทั้งเป็นการป้องกันและสกัดกั้นการลักลอบเข้ามาใหม่ โดยให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายทั้งผู้ประกอบการหรือนายจ้าง ผู้ใช้แรงงาน ข้าราชการ กลุ่มคน และประชาชนในพื้นที่มีส่วนรับผิดชอบ โดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยอาศัยอำนาจตามมาตรา 17 ของพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 ประกาศให้ผู้ที่หลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายก่อนวันที่ 25 มิถุนายน 2539 เหล่านั้น มีสถานะเป็นผู้หลบหนีเข้าเมืองระหว่างรอการส่งกลับ และกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคมอนุญาตให้ทำงานชั่วคราว มีการประกันตัวโดยนายจ้างและออกใบอนุญาตทำงาน โดยกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม แรงงานต่างชาติที่ได้รับการผ่อนผันได้แก่ แรงงานสัญชาติพม่า ลาว และกัมพูชา

ทั้งนี้ ในการจ้างงานให้พิจารณาตามสาขาอาชีพ/ประเภทกิจการที่ขาดแคลน ซึ่งจำแนกกลุ่มอาชีพได้ดังนี้

ก. งานกรรมกร ในกิจการต่อไปนี้

1. งานเกษตรกรรม
2. งานก่อสร้าง
3. งานประมงทะเล
4. งานต่อเนื่องประมงทะเล
5. งานเหมืองแร่เหมืองหิน
6. งานขนถ่ายสินค้าทางน้ำ
7. งานการผลิต

ข. งานรับใช้ในบ้าน

ในขั้นต้น มติคณะรัฐมนตรีได้กำหนดพื้นที่ผ่อนผันจำนวน 43 จังหวัด (รวมกรุงเทพมหานคร) หากต้องการขยายพื้นที่เพิ่มเติม ให้กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม กระทรวงมหาดไทย และสภาความมั่นคงแห่งชาติร่วมกันพิจารณาตามความจำเป็นและเหมาะสม ในการจ้างงานให้นายจ้างจัดสภาพการจ้างตามกฎหมายแรงงานไทย ใช้เงินประกัน 1,000 บาทต่อลูกจ้าง 1 คน และให้ขอต่ออายุการทำงานกับกระทรวงแรงงานฯเมื่อทำงานครบ 1 ปี ระยะ

* พบ. กรมควบคุมโรคติดต่อ กระทรวงสาธารณสุข

การควบคุมและป้องกันโรคติดต่อในแรงงานต่างชาติ

เวลาผ่อนปรนไม่เกิน 2 ปี ให้นายจ้างนำแรงงานต่างชาติที่ ลักลอบทำงานอยู่แล้วก่อนวันที่ 25 มิถุนายน 2539 ไป รายงานตัว ทำประกันตัว และขอรับใบอนุญาตทำงาน ตั้งแต่วันที่ 1 กันยายน-29 พฤศจิกายน 2539 เป็นเวลา 90 วัน หากไม่สามารถดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในเวลาที่กำหนด ให้พิจารณาขยายเวลาออกไปได้อีกไม่เกิน 90 วัน ในการขอรับใบอนุญาตทำงาน จะต้องมิได้รับรองแพทย์ตามที่ กระทรวงสาธารณสุขกำหนด และชำระค่าธรรมเนียมใบอนุญาตทำงาน 300 บาท ต่อ 3 เดือน 500 บาทต่อ 6 เดือน และ 1,000 บาทต่อ 1 ปี

การดำเนินงานของหน่วยงานที่รับผิดชอบ

1. กำหนดนโยบายในการควบคุมโรค

ภายหลังจากคณะรัฐมนตรีมีมติออกมา กระทรวงสาธารณสุขได้ดำเนินการเกี่ยวกับเรื่องนี้ โดยได้แต่งตั้งคณะกรรมการควบคุมโรคติดต่อในแรงงานชาวต่างชาติ ประกอบด้วยผู้แทนจากกรมกองต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ทำหน้าที่ กำหนดนโยบายในการควบคุมโรคติดต่อในแรงงานชาวต่างชาติ เนื่องจากได้เคยมีการศึกษาวิจัยในหลายจังหวัดแล้ว พบว่า แรงงานสัญชาติพม่ามีการติดเชื้อโรคมาลาเรีย และโรคเท้าช้างสูง โดยเฉพาะโรคเท้าช้างนั้นมียุงรำคาญซึ่งพบทั่วไปในเขตเมืองเป็นพาหะนำโรค ส่วนแรงงานสัญชาติลาวติดเชื้อมาลาเรียและอุจจาระร่วงอย่างแรง ขณะที่แรงงานสัญชาติกัมพูชาติดเชื้อมาลาเรียและวัณโรคเป็นจำนวนมาก ดังนั้น หากมีการตรวจโรคแรงงานเหล่านี้อย่างละเอียดก็ จะทำให้ได้ข้อมูลที่ต้องการ สามารถควบคุมโรคและป้องกันมิให้โรครมาแพร่แก่คนไทย ซึ่งเป็นการสนองนโยบายของ กระทรวงสาธารณสุข และเสริมนโยบายการขาดแคลนแรงงานบางอาชีพของกระทรวงแรงงานฯ ด้วย

อย่างไรก็ตาม ในการตรวจสุขภาพแรงงานต่างชาติ กระทรวงสาธารณสุขได้กำหนดโรคที่จะควบคุมป้องกัน ได้แก่ วัณโรค โรคเรื้อน โรคเท้าช้าง โรคมาลาเรีย โรคซิฟิลิส และโรคพยาธิลำไส้ พร้อมทั้งวางแนวทางไว้ว่า หากคนไข้พบว่าตนเองเป็นโรคที่รักษาได้ และเมื่อรักษาหายแล้ว

สามารถทำงานได้ตามปกติ ก็ให้รับการรักษา หากพบว่าเป็นโรคแล้วไม่ยอมรักษา หรือรักษาไม่ได้ หรือเป็นโรคที่เป็นภาวะหรือเป็นภัยแก่สังคม แพทย์ก็จะถือว่าแรงงานผู้นั้นไม่ผ่านการตรวจสุขภาพ การกำหนดแนวทางเช่นนี้ เนื่องจากเกรงว่า หากไม่ผ่านการตรวจสุขภาพแรงงานเหล่านี้ อาจหลบหนีต่อไป ไม่กลับประเทศ และเป็นภาระที่คาดคิดตามตัวต่างๆ ที่อาจจะแพร่เชื้อโรคแก่คนอื่นฯ ได้

ด้วยเหตุนี้ กระทรวงสาธารณสุขจึงได้กำหนดโรคต้องห้ามสำหรับแรงงานต่างชาติดังนี้

1. วัณโรคในระยะอันตราย (ที่ปฏิเสธการรักษา)
2. โรคเรื้อนในระยะที่ปรากฏอาการอันเป็นที่น่ารังเกียจแก่สังคม
3. โรคเท้าช้างในระยะที่ปรากฏอาการอันเป็นที่น่ารังเกียจแก่สังคม
4. โรคซิฟิลิสในระยะที่ 3
5. ดิซยาเสพติติดให้โทษ
6. พิษสุราเรื้อรัง
7. โรคจิต หรือจิตฟั่นเฟือน หรือปัญญาอ่อน

หากแพทย์ตรวจพบโรคดังกล่าว จะระบุว่าแรงงานที่เป็นโรคลุมนั้นจัดเป็นประเภทที่ 3 กล่าวคือ เป็นผู้ที่ไม่ผ่านการตรวจสุขภาพ และไม่สามารถรับใบอนุญาตทำงานได้

สำหรับการกำหนดสถานที่ตรวจสุขภาพ หากเป็นพื้นที่ในเขตกรุงเทพมหานคร กรมควบคุมโรคติดต่อเป็นผู้กำหนดโดยขอความร่วมมือจากโรงพยาบาลของรัฐ ได้แก่ โรงพยาบาลในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข รัฐวิสาหกิจ กระทรวงกลาโหม และกรุงเทพมหานคร และขอความร่วมมือโรงพยาบาลเอกชนที่อยู่ในเครือข่ายประกันสังคม และอยู่ในพื้นที่ที่โรงพยาบาลของรัฐครอบคลุมไม่ถึงถึง รวมทั้งสิ้น 22 แห่ง

ส่วนในจังหวัดอื่น สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดจะ ทำหน้าที่คัดเลือกสถานพยาบาลที่เหมาะสม แล้วนำเสนอผู้ว่าราชการจังหวัดเพื่อประกาศเป็นสถานที่ตรวจสุขภาพแรงงานต่างชาติที่จะขึ้นทะเบียนในจังหวัดนั้น และไม่อนุญาตให้นำผลการตรวจสุขภาพไปขออนุญาตทำงานข้ามจังหวัด เนื่องจากจะเป็นปัญหาในการติดตามให้การรักษาภายหลัง

สำหรับโรงพยาบาลที่มีได้รับการประกาศให้เป็นสถานที่ตรวจสุขภาพ แต่ออกใบรับรองการตรวจสุขภาพให้แก่แรงงานต่างชาติ แรงงานผู้นั้นก็จะได้รับการพิจารณาจากสำนักงานจัดหางานจังหวัด

2. การตรวจสุขภาพแรงงานคนต่างชาติ

ในการตรวจสุขภาพแรงงานคนต่างชาติ แพทย์จะบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับตัวแรงงานผู้มาตรวจสุขภาพ จากนั้นจะตรวจร่างกาย และจะระบุผลการตรวจไว้ในใบรับรองแพทย์ ซึ่งมีรายละเอียดในแต่ละขั้นตอนดังต่อไปนี้

2.1 การบันทึกข้อมูล

- (1) ใช้แบบบันทึกในรูปใบรับรองแพทย์ การตรวจสุขภาพแรงงานคนต่างชาติ ตามที่กำหนด (ภาพที่ 1)
- (2) ใช้รูปถ่ายของแรงงานผู้มาตรวจสุขภาพ 3 รูป โดยติดไว้ที่บัตรประจำตัวผู้พวยนอก 1 รูป ที่ใบรับรองแพทย์ฉบับจริง และสำเนาอย่างละ 1 รูป แล้วประทับตราของสถานพยาบาลที่รูปถ่ายทุกแห่งเพื่อป้องกันการปลอมแปลง และใช้เป็นหลักฐานในการตรวจสอบติดตาม
- (3) ชักถามชื่อแรงงานฯให้ละเอียด โดยใช้ชื่อจริงที่เป็นภาษาท้องถิ่นและใช้เป็นประจำ แม้ว่าอาจจะซ้ำกันมากก็ไม่ต้องตั้งชื่อใหม่ เพราะจะทำให้มีปัญหาในการประกันตัวและออกใบอนุญาตทำงาน
- (4) ถามสัญชาติ (ทางการอนุญาตให้แรงงานต่างชาติเข้ามาทำงานได้เพียง 3 สัญชาติ เท่านั้น ได้แก่ พม่า ลาว และกัมพูชา) โดยหากเป็นแรงงานสัญชาติพม่า ให้สอบถามเชื้อชาติด้วย เช่น ไทยใหญ่ มอญ กะเหรี่ยง วัว)
- (5) ให้ใส่ชื่อนายจ้างตามชื่อในบัตรประชาชน ทะเบียนบ้าน หรือผู้ประกอบการตามเอกสารที่นำมาแสดง และให้ระบุสถานที่อยู่ของนายจ้างให้ชัดเจน ถูกต้อง ห้ามใส่ชื่อ ที่อยู่ของผู้

ที่พามาตรวจแทนนายจ้าง เพราะจะทำให้ติดตามแรงงานฯไม่ได้ อีกทั้งข้อมูลจะไม่ตรงกับจดทะเบียน อาจต้องนำกลับมาแก้ไขภายหลัง

- (6) ในช่องที่อยู่ต่างประเทศ ให้ระบุชื่อเมืองที่แรงงานฯเคยอยู่ถาวรก่อนหลบหนีเข้ามาในประเทศไทย เพื่อผลทางด้านระบาดวิทยา

2.2 การตรวจสุขภาพ

- (1) ให้แรงงานฯทุกคนรับประทานยาอัลเบนดาโซล 400 มก. เพื่อควบคุมโรคพยาธิลำไส้
- (2) เจาะโลหิตหาเชื้อซิฟิลิส มาลาเรีย ไข้ช้ำ และเชื้ออื่นๆ (กรณีเป็นแรงงานสัญชาติพม่า ให้รับประทานยา DEC (ไดเอทิลคาร์บามาซิน) 6 เม็ดทุกคน ยกเว้นในทารกอายุต่ำกว่า 6 เดือน และหญิงมีครรภ์ โดยให้รับประทานยาก่อนการเจาะโลหิตประมาณครึ่งชั่วโมง เพื่อกระตุ้นให้พยาธิออกมากในกระแสโลหิต อันจะทำให้สามารถตรวจพบพยาธิได้มากขึ้น)
- (3) เอกซเรย์ปอดทุกคน กรณีที่มีอาการของวัณโรคปอด ให้ตรวจโดยละเอียด ติดตามผลการตรวจยืนยันและให้การรักษา สรุปผลการตรวจอยู่ในประเภทที่ 2 (ผู้ที่ผ่านการตรวจสุขภาพแต่มีภาวะติดเชื้อ หรือการเจ็บป่วยด้วยโรคติดต่อ) ถ้าแรงงานฯสุขภาพไม่ดีเนื่องจากวัณโรค รักษาแล้วไม่สามารถทำงานได้ก็ให้ระบุว่ามีผ่าน หรือ เป็นประเภทที่ 3
- (4) หากผลการตรวจหาเชื้อซิฟิลิส พบว่าได้ผลบวกและต้องรักษา ให้รักษาโดยไม่คิดค่าใช้จ่าย และจัดเป็นประเภทที่ 2 แต่หากพบโรคซิฟิลิสในระยะที่ 3 ให้ระบุว่ามีผ่าน
- (5) หากสงสัยว่าติดยาเสพติดให้โทษ ให้ตรวจปัสสาวะหามอร์ฟินและแอมเฟตามีน และหากได้ผลบวก จะต้องตรวจยืนยันและให้ดำเนินการรักษาก่อนที่จะระบุว่ามีผ่าน
- (6) หากผลการตรวจสุขภาพโรคเรื้อรังผิดปกติ ให้

ภาพที่ 1 ตัวอย่างใบรับรองแพทย์ การตรวจสุขภาพแรงงานคนต่างชาติ

เลขที่.....	ใบรับรองแพทย์ การตรวจสุขภาพแรงงานคนต่างชาติ
รูปถ่าย 1 1/2 นิ้ว ประทับตรา รพ.	สถานที่ตรวจ
	วันที่ตรวจ
.....	
ชื่อ..... เพศ ชาย ☐ หญิง ☐	
สัญชาติ..... เชื้อชาติ..... โสด ☐ คู่ ☐ หม้าย ☐	
อายุ..... ปี ชื่อนายจ้าง.....	
ที่อยู่ของนายจ้าง.....	
ที่อยู่ต่างประเทศ.....	
ผลการตรวจสุขภาพ	
ความสูง..... ซม. น้ำหนัก..... กก. สีดวง.....	
ตำหนิ.....	
สภาพร่างกาย จิตใจทั่วไป.....	
ผลการตรวจวัณโรคปอดระยะติดต่อ ปกติ ☐ ผิดปกติ ☐ ให้ตรวจยืนยันและรักษา ☐	
ผลการตรวจสภาวะ โรคเท้าช้าง ปกติ ☐ ผิดปกติ ☐ ให้ตรวจยืนยันและรักษา ☐	
โรคเรื้อน ปกติ ☐ ผิดปกติ ☐ ให้ตรวจยืนยันและรักษา ☐	
โรคซิฟิลิส ปกติ ☐ ผิดปกติ ☐ ให้ตรวจยืนยันและรักษา ☐	
ผลการตรวจอาการของการติดยาเสพติด ปกติ ☐ ผิดปกติ ☐	
ผลการตรวจอาการของโรคพิษสุราเรื้อรัง ปกติ ☐ ผิดปกติ ☐	
สรุปผลการตรวจ	
1 ☐ สุขภาพสมบูรณ์ดี	
2 ☐ ผ่านการตรวจสุขภาพ แต่ต้องติดตามผลการตรวจยืนยัน และให้การรักษา	
3 ☐ ไม่ผ่านเพราะ.....	
.....	
แพทย์ผู้ตรวจ	
(.....)	
ประทับตรา	
(ใบรับรองแพทย์ฉบับนี้ให้ใช้ได้ 30 วันนับแต่วันที่ตรวจร่างกาย)	

ตรวจยืนยันและรักษาโดยไม่คิดค่าใช้จ่าย และให้จัดอยู่ในประเภทที่ 2 ในส่วนภูมิภาค ให้สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเป็นผู้ติดตามรักษา ส่วนในกรุงเทพฯ ให้แจ้งกองโรคเรื้อน และหากแรงงานฯ มีอาการเป็นที่น่ารังเกียจ แก่สังคม ให้ระบุไม่ผ่านการตรวจ

(7) สำหรับโรคพิษสุราเรื้อรัง โรคจิต หรือ ปัญญาอ่อน ให้สังเกตจากอาการ อาการแสดง หากพบโรคให้ระบุว่ามีผ่าน

(8) การตรวจสุขภาพดังที่ได้กล่าวมาถือเป็นการตรวจขั้นต่ำสุด ซึ่งหากแพทย์หรือสถานพยาบาลใดจะกำหนดให้มีการตรวจโรคอื่นเพิ่มเติมก็สามารถกระทำได้ แต่ไม่อนุญาตให้คิดค่าบริการเพิ่ม

(9) ให้มีการติดตามจ่ายยาควบคุมโรคเท้าช้าง แก่แรงงานสัญชาติพม่าทุก 6 เดือน โดยอาจขอความร่วมมือจากสำนักงานจัดหางานจังหวัด หรือเจ้าพนักงานตรวจคนเข้าเมือง ให้ช่วยจ่ายยาเมื่อมีการรายงานตัวครบ 6 เดือน หากแรงงานมีครอบครัวและเด็กมาด้วย ให้บริการสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรคตามเกณฑ์

(10) เก็บค่าตรวจสุขภาพ รายละเอียด 500 บาท โดยไม่รวมค่ารักษาพยาบาลโรคอื่นๆ

2.3 ผลการตรวจสุขภาพ

การตรวจสุขภาพจะต้องเสร็จสิ้นภายใน 1 วัน โดยที่แพทย์จะต้องพยายามออกใบรับรองแพทย์ให้เสร็จโดยเร็ว หรือแรงงานฯ จะให้ผู้แทนมารับภายหลังก็ได้ แต่หากยังมีได้รักษาพยาบาล อาจชะลอการออกใบรับรองแพทย์

สำหรับผลการตรวจสุขภาพสามารถนำไปใช้ได้ 30 วันนับตั้งแต่วันที่ตรวจร่างกาย หากใช้ไม่ทันตามกำหนด และขอแก้ไขใหม่ ให้แพทย์ผู้ตรวจพิจารณาในการตรวจสุขภาพผลการตรวจครั้งที่แล้ว หากมีความผิดปกติให้ตรวจซ้ำเท่าที่จำเป็น และคิดค่าใช้จ่ายเท่าที่จ่ายจริง ส่วนนายจ้างที่ต้องขอใบอนุญาตทำงานใหม่หรือต่ออายุใบอนุญาต ซึ่งต้องการใบรับรองแพทย์ประกอบการขออนุญาต ให้แพทย์

เป็นผู้พิจารณาสั่งการตรวจเท่าที่จำเป็น และคิดค่าใช้จ่ายเท่าที่จ่ายจริง หากทำงานครบ 1 ปี จะต้องตรวจสุขภาพครบตามที่กำหนด

ส่วนการสรุปผลการตรวจ แบ่งออกได้ 3 ประเภทดังนี้

ประเภทที่ 1 สุขภาพสมบูรณ์ดี หมายถึง ผลการตรวจปกติทุกอย่าง

ประเภทที่ 2 ผ่านการตรวจสุขภาพ แต่ต้องติดตามผลการตรวจยืนยัน รักษา หมายถึง

กรณีที่ 1 ผลการตรวจ ปกติ และให้ตรวจยืนยัน และรักษา

กรณีที่ 2 ผลการตรวจ ผิดปกติ ให้ตรวจยืนยัน และรักษา

(พบว่าป่วยแต่ยินยอมรับการรักษา หรือสงสัยว่าป่วย แต่ต้องยืนยันและรักษา)

ประเภทที่ 3 ไม่ผ่าน หมายถึงผลการตรวจผิดปกติ ตามโรคต้องห้ามทั้ง 7 หัวข้อข้างต้น หรือผิดปกติ และไม่ยอมให้ตรวจยืนยัน และรักษา หรือสุขภาพไม่แข็งแรง เนื่องจากป่วยด้วยโรคติดต่ออื่นๆ หรือโรคเรื้อรัง จะต้องระบุสาเหตุไม่ผ่านเพราะอะไร

มาตรการในการควบคุมป้องกันโรคในแรงงานต่างชาติ ระดับจังหวัด

จากการประชุมของคณะกรรมการควบคุมโรคติดต่อในแรงงานชาวต่างชาติและอาสาสมัครสาธารณสุข (อสม.) สามารถรวบรวมมาตรการในการควบคุมและป้องกันโรคในแรงงานต่างชาติระดับจังหวัดได้ดังต่อไปนี้

1. การตรวจสุขภาพ

การให้บริการตรวจสุขภาพและออกใบรับรองให้แก่แรงงานต่างชาติรวมถึง ตรวจสุขภาพแรงงานต่างชาติที่ นายจ้างนำมารายงานตัว จัดทำทะเบียนการประกันตัว และการออกใบอนุญาตทำงาน ตั้งแต่วันที่ 1 กันยายน-29 พฤศจิกายน 2539 โดยแยกประเภทแรงงาน และแนวทางปฏิบัติออกเป็น 3 กลุ่ม

การควบคุมและป้องกันโรคติดต่อในแรงงานต่างชาติ

1.1 ประเภทที่ 1 ผู้ที่มีผลการตรวจสุขภาพปกติ

- (1) มีมาตรการให้แรงงานสัญชาติพม่ารับ ประทานยา DEC เพื่อการควบคุมโรคเท้า ช้างทุก 6 เดือน โดยกองโรคเท้าช้างจะ สนับสนุนยา DEC
- (2) ให้แรงงานต่างชาติที่ขึ้นทะเบียน และได้ รับอนุญาตให้ทำงานมาตรวจสุขภาพซ้ำทุก 1 ปี ในช่วงเดียวกันกับการต่อใบอนุญาต ทำงาน

1.2 ประเภทที่ 2 ผู้ที่ผ่านการตรวจสุขภาพแต่มี ภาวะติดเชื้อ หรือการเจ็บป่วยด้วยโรคติดต่อ

- (1) สถานพยาบาลที่ตรวจสุขภาพ ต้องติดตาม รักษาให้หายขาด ซึ่งในเขตกรุงเทพมหานคร กองควบคุมโรค สำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร จะเป็นผู้ติดตาม
- (2) เผื่อระวังสอบสวนและควบคุมโรค

1.3 ประเภทที่ 3 ผู้ที่ไม่ผ่านการตรวจสุขภาพ โดยมี โรคต้องห้ามมิให้ทำงานใน 7 โรคดังที่ได้กล่าวข้างต้น

- (1) ให้ส่งผลการตรวจสุขภาพปิดผนึกไปที่ศูนย์ ควบคุมแรงงานต่างชาติเพื่อดำเนินการส่ง กลับประเทศ
- (2) ให้สถานพยาบาลดำเนินการรักษา ติดตาม ให้คำแนะนำสู่ศึกษา และเผื่อระวังการ ติดต่อของโรคในกลุ่มแรงงานประเภทนี้

(2) การคุมกำเนิด

- (3) การควบคุมป้องกันโรคเอดส์
- (4) การจ่ายยา DEC แก่แรงงานทุกคน ใน ลักษณะ Mass Treatment เพื่อควบคุม โรคเท้าช้าง
- (5) ผลิตเอกสารสื่อศึกษาเพื่อประชาสัมพันธ์ แก่แรงงานต่างชาติ โดยจัดทำเป็นภาษา เมียนมาร์ มอญ ลาว และกัมพูชา แล้วคัด เลือกกลุ่มแรงงานต่างชาติที่ฟังและพูด ภาษาไทยได้ดีเข้ามามีส่วนร่วมในการผลิตสื่อ โดยการจัดทำเทป แผ่นพับ วิดีโอ ตลอดจน เอกสารความรู้ในการถ่ายทอดอบรม เพื่อเป็นอาสาสมัคร
- (6) จัดอบรมอาสาสมัครแรงงานต่างชาติให้มี ความรู้ในเรื่องการดูแลสุขภาพเบื้องต้น รวมทั้งโรคติดต่อที่เป็นปัญหา ได้แก่ โรค เท้าช้าง วัณโรค โรคเรื้อน มาลาเรีย ชิฟิลิส อูจจาระร่วง เพื่อให้สามารถดูแลสุขภาพ อนามัยของตนเอง เพื่อนบ้าน และสมาชิก ในครอบครัว
- (7) จัดประชาสัมพันธ์สู่ศึกษา เรื่องโรคติดต่อ และการป้องกันโรคแก่แรงงาน และสถาน ประกอบการ
- (8) สนับสนุนให้แรงงานต่างชาติซื้อบัตรสุขภาพ

2. การส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรค

2.1 จัดตั้งคณะกรรมการควบคุมโรคติดต่อในกลุ่ม แรงงานต่างชาติระดับจังหวัด

2.2 ให้สำรวจจำนวนประชากรแรงงานคนต่างชาติ ในพื้นที่รับผิดชอบ เพื่อใช้ประโยชน์ด้านการสาธารณสุข

2.3 จัดบริการส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรคแก่ แรงงานต่างชาติ รวมทั้งสมาชิกในครอบครัวในพื้นที่บริการ สาธารณสุข อันได้แก่

- (1) การให้ภูมิคุ้มกันโรคขั้นพื้นฐานแก่เด็กอายุ ต่ำกว่า 5 ขวบ

3. การส่งเสริมด้านอนามัยสิ่งแวดล้อม

จัดเจ้าหน้าที่ตรวจโรงงาน หรือสถานประกอบการที่ มีแรงงานต่างชาติ และให้คำแนะนำด้านสาธารณสุข ด้าน สุขาภิบาลสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัยในการปฏิบัติงาน

4. การจัดระบบเผื่อระวังโรคติดต่อแรงงานต่างชาติ

4.1 แจ้งให้คณะกรรมการประสานงานสาธารณสุข ระดับอำเภอ (คปสอ.) ทุกแห่ง เผื่อระวังโรคแรงงานต่างชาติ ที่อพยพ

4.2 ให้ คปสอ.ทุกแห่งเผื่อระวังและรายงานโรค

ทางระบาดวิทยา ตามแบบฟอร์มรายงาน 506, 507 รวมทั้งโรคปวดข้อออกหิน (Chikungunya) และกาฬโรค หรือโรคที่กลับมาระบาดซ้ำ ยกเว้นโรคที่เกิดจากการประกอบอาชีพ โรคไม่ติดต่อ โรคเอดส์

4.3 ให้สอบสวนโรคผู้ป่วยทุกรายในกรณีที่มีอาการของโรค

4.4 จัดทำตารางและกำหนดกลุ่มรายงานเป็น 2 กลุ่ม คือ

กลุ่มที่ 1 กลุ่มชาวต่างชาติที่เข้ามาทำงานในจังหวัด เช่น กรรมกร คนรับใช้ เกษตรกรรม คนงาน ชาวประมง ผู้ลี้ภัยที่ไม่มีใบต่างด้าว หรือบัตรประชาชน และมีหรือไม่มีที่อยู่แน่นอน

กลุ่มที่ 2 กลุ่มชาวต่างชาติรวมทั้งนักท่องเที่ยวที่เข้ามารับการรักษานในจังหวัด ซึ่งเมื่อรักษาแล้วก็จะเดินทางกลับประเทศของตน

ผลการปฏิบัติงาน

ในระยะ 1 เดือนแรกของการปฏิบัติงาน พบว่าสถานพยาบาลทุกแห่งมีปัญหา เนื่องจากทราบเรื่องช้า การประสานงานระหว่างหน่วยงาน และภายในหน่วยงาน สับสน สถานพยาบาลหลายแห่งไม่พร้อมที่จะให้บริการ (แต่สามารถปรับตัวได้ในช่วงครึ่งเดือนหลัง) และผู้รับการตรวจมีจำนวนน้อย ในเดือนที่ 2 มีผู้รับการตรวจมากขึ้น ส่วนในเดือนสุดท้าย เมื่อทางการประกาศว่าจะไม่มีการขยายเวลาผ่อนผันจึงมีผู้มาขอรับการตรวจสุขภาพมาก ทำให้เกิดความอลหม่านขึ้นในทุกสถานพยาบาลที่รับตรวจสุขภาพ และสถานที่จดทะเบียน จนทางการต้องอนุมัติให้แรงงานต่างชาตินำความจำนง เพื่อขึ้นทะเบียนไว้ก่อนแล้วขอขยายเวลาการตรวจสุขภาพ และขอใบอนุญาตทำงานภายหลังจนกว่ารายชื่อที่ขึ้นทะเบียนจะหมด อันส่งผลให้สถานพยาบาลในกรุงเทพมหานครต้องใช้เวลาดำเนินการจนถึงเดือนเมษายน 2540

ข้อมูลจากศูนย์ควบคุมแรงงานชาวต่างชาติ เมื่อ 5 พฤษภาคม 2540 ระบุว่าผู้มารายงานตัวเพื่อขึ้นทะเบียน

รวมทั้งสิ้น 323,123 คน ทางการออกไปอนุญาตทำงานแล้ว 313,942 คน แบ่งตามสัญชาติได้ดังนี้

พม่า	256,492 คน (81.7%)
ลาว	11,594 คน (3.7%)
กัมพูชา	25,566 คน (8.14%)

สำหรับจังหวัดที่ออกไปอนุญาตทำงานแก่แรงงานชาวต่างชาติมากที่สุด 5 อันดับแรก ได้แก่ กรุงเทพมหานคร 41,079 คน, ระนอง 24,979 คน, สมุทรสาคร 22,783 คน, เชียงใหม่ 18,436 คน และภูเก็ต 15,585 คน

ส่วนผลการตรวจสุขภาพของแรงงานชาวต่างชาติที่เข้ามาทำงานในประเทศไทยในพื้นที่ 43 จังหวัด มีแรงงานชาวต่างชาติมารับการตรวจสุขภาพรวมทั้งสิ้น 372,242 คน (ตารางที่ 1) แบ่งออกเป็น ในพื้นที่กรุงเทพฯ 53,442 คน ในส่วนภูมิภาค 42 จังหวัด 318,800 คน ตรวจพบประเภทที่ 2 ร้อยละ 2.42 ประเภทที่ 3 ร้อยละ 0.22 โดยพบว่าโรคที่แรงงานผู้มาตรวจสุขภาพป่วยเป็นจำนวนมากที่สุด คือ โรควัณโรค รองลงมาคือ ซิฟิลิส และติดยาเสพติด

สำหรับตารางที่ 2 แสดงถึงข้อมูลการตรวจสุขภาพแรงงานชาวต่างชาติในพื้นที่กรุงเทพมหานคร โดยจำแนกตามประเภทที่ 2 และประเภทที่ 3 ส่วนตารางที่ 3 จำแนกตามสัญชาติ และประเภทของโรงพยาบาล

ปัญหาที่พบและแนวทางแก้ไข

ในการดำเนินงานควบคุมและป้องกันโรคติดต่อในแรงงานต่างชาติด พบปัญหาที่ควรจะต้องได้รับการแก้ไขดังต่อไปนี้

1. ขาดการประชาสัมพันธ์

เนื่องจากนายจ้างไม่ทราบขั้นตอนการจดทะเบียนไม่ทราบระเบียบการตรวจสุขภาพ รวมทั้งไม่ทราบสถานพยาบาลที่รับตรวจ การแก้ไขคือ จะต้องทำให้ทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถให้คำตอบได้ทุกเรื่อง และมีหน่วยงานกลางที่จะต้องรับผิดชอบการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง

การควบคุมและป้องกันโรคติดต่อในแรงงานต่างชาติ

2. การซักประวัติและทำบัตร

แรงงานสัญชาติพม่าและกัมพูชาส่วนใหญ่มักพูดภาษาไทยไม่ได้ นายจ้างหรือผู้แทนควรมานำล่ามมาด้วย หรือไม่สถานพยาบาลก็ควรเตรียมล่ามไว้ หรือหัดพูดภาษาได้ตอบง่ายๆ ที่ต้องใช้เป็นประจำ

อีกประการหนึ่ง ในการแจ้งชื่อ แรงงานมักแจ้งไม่ตรงกับข้อเท็จจริง มักตั้งชื่อเองแล้วจำไม่ได้ และมีได้ลงชื่อที่อยู่ของนายจ้างที่แท้จริง เมื่อนำไปประกันตัวจึงมีปัญหา ด้านเอกสาร ทำให้ต้องนำกลับมาแก้ไขใหม่ ดังนั้น การสอบถามเชื้อชาติและที่อยู่ของแรงงานสัญชาติพม่าขณะพักอาศัยในต่างประเทศ จึงนับว่ามีความสำคัญต่อข้อมูลด้านระบาดวิทยาของโรคเป็นอย่างยิ่ง แต่ส่วนใหญ่ข้อมูลนี้ มักจะถูกกละเลย

3. เอกสารใบรับรองการตรวจสุขภาพ

ประกอบด้วยบัตรประจำตัวผู้ป่วยนอก ใบรับรองแพทย์ตัวจริง และสำเนา รวมใช้รูปถ่าย 3 รูป แต่ส่วนใหญ่แรงงานต่างชาติจะไม่ค่อยติดรูปถ่ายในบัตรประจำตัวผู้ป่วยนอก ซึ่งหากติดไว้ก็จะเท่ากับช่วยเป็นเอกสารอ้างอิงแก่เจ้าหน้าที่ตำรวจที่จับกุม ว่าขณะนั้นตนเองอยู่ระหว่างขั้นตอนการตรวจสุขภาพเพื่อการขออนุญาตทำงาน และเป็นการสะดวกแก่เจ้าหน้าที่สาธารณสุขที่จะติดตามให้การรักษาได้ไม่ผิดพลาด

4. โรงพยาบาลมีงานประจำมาก

เนื่องจากโรงพยาบาลเป็นสถานที่ที่รักษาผู้ป่วย ซึ่งมักมีผู้ป่วยจำนวนมากอยู่แล้ว เมื่อต้องรับตรวจสุขภาพแรงงานต่างชาติด้วย จึงเป็นภาระและไม่สะดวกทั้งสองฝ่าย อย่างไรก็ตาม โรงพยาบาลหลายแห่งได้จัดช่องทางพิเศษให้บริการเป็นกรณีพิเศษหรือรับตรวจนอกเวลาราชการ และวันหยุดราชการ บางโรงพยาบาลก็จัดหน่วยเคลื่อนที่ไปตรวจ ณ สถานที่ประกอบการ

ส่วนโรงพยาบาลเอกชนจะมีความคล่องตัวในการให้บริการและมีความเป็นระบบดีกว่าโรงพยาบาลรัฐ อย่างไรก็ตาม ยังมีปัญหาคือ ไม่สามารถดำเนินการรักษาโรคที่ต้อง

ควบคุมได้ครบถ้วน เช่น วัณโรค และซิฟิลิส หากได้ทดลองจัดสถานที่ตรวจสุขภาพเป็นการเฉพาะ มีการติดตามผลการรักษา และนัดมาตรวจซ้ำทุก 6 เดือนเช่นเดียวกับทางการได้วันที่ปฏิบัติต่อแรงงานต่างชาติทุกราย ก็จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพได้ไม่น้อย

5. การติดตามเพื่อการรักษา

การติดตามแรงงานต่างชาติในกรุงเทพมหานคร กองควบคุมโรค สำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร โดยศูนย์บริการสาธารณสุขรับหน้าที่เป็นผู้ติดตามผลและให้การรักษาส่งในภูมิภาค สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดจะเป็นผู้ติดตามผู้ที่มีผลการตรวจโรคเป็นประเภทที่ 2 ซึ่งพบว่ามีปัญหาเนื่องจากแรงงานย้ายถิ่นและหลบหนีนายจ้าง

6. การส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรคในครอบครัวแรงงานต่างชาติ

ได้ให้สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดดำเนินการและหารูปแบบที่เหมาะสมในแต่ละพื้นที่ ตัวอย่างเช่น จังหวัดสมุทรสาครได้ทดลองอบรมอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านที่มีครอบครัวแรงงานต่างชาติแล้ว ส่วนในกรุงเทพมหานคร กองควบคุมโรคได้ให้บริการแก่ผู้มาขอรับบริการเช่นเดียวกับคนไทย

7. การประกันสุขภาพแรงงานต่างชาติ

คณะกรรมการควบคุมโรคติดต่อในแรงงานชาวต่างชาติ และสำนักงานประกันสุขภาพยังมิได้กำหนดนโยบายที่แน่นอน แต่ได้ให้แนวทางแก่จังหวัดที่มีความพร้อม โดยให้ขยายบัตรสุขภาพไม่ต่ำกว่าใบละ 500 บาทต่อปีต่อคน (ซึ่งรัฐจะไม่ให้เงินอุดหนุนในส่วนนี้) ขณะนี้ บางจังหวัดได้ดำเนินการไปแล้ว

สรุป

การผ่อนผันให้แรงงานต่างชาติที่หลบหนีเข้าเมืองอยู่ได้ชั่วคราวและอนุญาตให้ทำงานบางสาขาอาชีพในรอบ

ตารางที่ 1 สรุปผลการตรวจสุขภาพแรงงานต่างชาติ ณ วันที่ 27 พฤษภาคม 2540 (ข้อมูลเบื้องต้น)*

จังหวัด	ผู้รับการตรวจ		ผลการตรวจสุขภาพ			จำนวนที่ตรวจพบโรคต้องห้าม							พบโรค		
	รวม	ชาย	หญิง	จำนวน/ประเภท			โรคเรื้อรัง	เก๋กซำง	อีพิลียาเสหยัดิด	พิษสุรารำโรคจิต	อีนำ	พมโรค (คน)	ร้ยลละ		
				1	2	3									
ภูมิภาค 42 จังหวัด	318,800	178,889	75,820	295,303	7,549	587	673	6	125	419	779	5	118	2,125	0,540
กรุงเทพมหานคร	53,442	34,128	19,314	51,855	1,342	245	778	6	103	444	27	2	180	1,540	2.9
● รพ.สังกัดกระทรวงสาธารณสุข	14,102	8,630	5,472	13,424	604	30	298	5	54	208	21	-	122	-	-
● รพ.สังกัดกทม.	1,099	488	611	1,050	41	8	19	-	1	6	6	-	12	-	-
● รพ.สังกัดกลำโหม	2,888	1,638	1,250	2,804	82	10	50	-	3	33	-	-	1	-	-
● รพ.เอกชน	35,353	23,372	11,981	34,577	579	197	411	1	45	197	-	2	45	-	-
รวม	372,242									2.42%					
							จำนวน	1,451	12	228	863	7	298	3,665	
							ร้อยละของผู้พบโรค	39.59%	0.32%	6.22%	23.55%	21.99%	0.00%	8.13%	

หมายเหตุ * ข้อมูลยังไม่สมบูรณ์ อยู่ระหว่างการรวบรวมข้อมูลจากส่วนภูมิภาค

ตารางที่ 2 สรุปผลการตรวจสุขภาพแรงงานต่างชาติในกรุงเทพมหานคร (ประเภทที่ 2 และ 3)

โรงพยาบาล 22 แห่ง	โรค	ประเภทที่ 2						ประเภทที่ 3								
		พม่า		ลาว		กัมพูชา		พม่า		ลาว		กัมพูชา				
		คน	%	คน	%	คน	%	คน	%	คน	%	คน	%			
วันโรค	515	45.33	21	65.63	66	37.93	602	44.86	152	72.04	4	66.67	20	71.43	176	71.84
โรคเท้าช้าง	89	7.83	0	0.00	0	0.00	89	6.63	14	6.64	0	0.00	0	0.00	14	5.71
โรคเรื้อน	4	0.35	0	0.00	1	0.57	5	0.37	1	0.47	0	0.00	0	0.00	1	0.41
ซิฟิลิส	324	28.52	11	34.38	93	53.45	428	31.89	11	5.21	1	16.67	4	14.29	16	6.53
มัลลาเรีย	47	4.14	0	0.00	1	0.57	48	3.58	1	0.47	0	0.00	0	0.00	1	0.41
สารเสพติด	0	0.00	0	0.00	0	0.00	0	0.00	23	10.90	1	16.67	3	10.71	27	11.02
อื่นๆ	157	13.82	0	0.00	13	7.47	170	12.67	9	4.27	0	0.00	1	3.57	10	4.08
รวม	1,136	100.00	32	100.00	174	100.00	1,342	100.00	211	100.00	6	100.00	28	100.00	245	100.00
รวม		84.65		2.38		12.97	100.00		86.12		2.45		11.43		100.00	

(ข้อมูลวันที่ 1 ก.ย. 2539-31 พ.ค. 2540)

ตารางที่ 3 สรุปผลการตรวจสอบสุขภาพแรงงานต่างชาติจากโรงพยาบาล 22 แห่งในเขตกรุงเทพมหานคร

ประเภทของแรงงานต่างชาติ	โรงพยาบาล		รวม	
	รัฐ 15 แห่ง	เอกชน 7 แห่ง	คน	%
ผู้รับการตรวจ*	18,089	35,353	53,442	200
สัญชาติพม่า	15,080	28,343	43,423	81.25
สัญชาติลาว	1,003	2,517	3,520	6.59
สัญชาติกัมพูชา	2,006	4,493	6,499	12.16
ประเภท 1	17,278	34,577	51,855	97.03
ประเภท 2	763	579	1,342	2.51
ประเภท 3	48	197	245	0.46

* ไม่ได้ระบุเพศ

ปีที่ผ่านมานับว่าได้ผลพอสมควร มีผู้มาตรวจสุขภาพและขอใบอนุญาตทำงานประมาณ 30% ของจำนวนที่ประมาณการไว้ จำนวนผู้รับการตรวจสุขภาพสูงกว่าจำนวนผู้มาขอใบอนุญาตทำงานมาก และจำนวนผู้มารายงานตัวต่อตัวตรวจตรวจคนเข้าเมืองทุก 3 เดือนขาดหายไปประมาณ 20% ของผู้จดทะเบียน

ข้อมูลเหล่านี้แสดงให้เห็นว่าการดำเนินงานทั้งหมดได้ผลไม่เป็นไปตามที่คาดการณ์ เนื่องจากยังมีผู้หลบเลี่ยง

อีกเป็นจำนวนมาก อย่างไรก็ตาม ขณะนี้รัฐกำลังพิจารณาเหตุผลความจำเป็นที่จะขยายพื้นที่จังหวัด สาขาอาชีพ และกำหนดให้มีการจดทะเบียนทำงานของแรงงานต่างชาติใหม่ให้เสร็จสิ้นภายใน 45 วัน โดยที่จะมีความรอบคอบรัดกุมมากกว่าเดิม

คมคำ ♦ ความคิด

“หยดน้ำที่รวมตัวกันมากเข้า ย่อมก่อให้เกิดมหาสมุทรได้ฉันใด ด้วยเมตตาธรรมของคนเราก็ก่อให้เกิดมหาสมุทรแห่งมิตรภาพได้ฉันนั้น รูปโฉมของโลกจะเปลี่ยนไปมากทีเดียว หากเราทุกคนอยู่ร่วมกันด้วยความรักและความเมตตา”

⇒ มหาตมะ คานธี “วาทะคานธี”

กรุณา-เรื่องอุไร กุศลาลัย-แปล